

Όσιος Ιουστίνος Πόποβιτς ο Ομολογητής και Φιλόσοφος

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Ο όσιος Ιουστίνος Πόποβιτς ο Ομολογητής (1894-1979)· ο φιλόσοφος του Αγίου Πνεύματος

Ο όσιος Ιουστίνος Πόποβιτς, υπήρξε ένας από τους μεγαλύτερους θεολόγους της εποχής μας και πνευματικός πατέρας της Εκκλησίας της Σερβίας και της Ορθοδοξίας. Όλη η βιοτή και το έργο του υπήρξε βίωση του Ευαγγελίου στην πράξη και μαρτυρία του ονόματος του Χριστού, συνεχής επιβεβαίωση ότι η σωτηρία της ανθρωπότητας βρίσκεται στο Ευαγγέλιο, που είναι ο ίδιος ο Χριστός.

Ο όσιος Ιουστίνος γεννήθηκε το 1894 την ημέρα του Ευαγγελισμού, στην πόλη Βράνιε στην Νότια Σερβία. Ο πατέρας του λεγόταν Σπυρίδων, η μητέρα του Αναστασία και προερχόταν από οικογένεια κληρικών αριθμούσα επτά διαδοχικές γενεές ιερέων. Έλαβε το όνομα Μπλάγκογιε, δηλαδή Ευάγγελος, ο αγγελιοφόρος της καλής και χαρμόσυνης αγγελίας (του Ευαγγελίου), λόγω της ημέρας της γεννήσεώς του. Όντως, όλη η επίγεια ζωή του υπήρξε ένα Ευαγγέλιο, μια αναγγελία του καλού και χαρμόσυνου μηνύματος του Ευαγγελίου. Παντού στα λόγια του και πάντα στην ζωή του ο όσιος Ιουστίνος το έλεγε και το ομολογούσε: κάθε ανθρώπινο όν, κάθε ανθρώπινη ύπαρξη, όπως και κάθε πλάσμα του Θεού, είναι ένα ακατάπαυστο Ευαγγέλιο, μια αναγγελία του Ευαγγελίου. «Και μόνο με το ότι δημιουργήθηκε κατ' εικόνα του Θεού, κάθε άνθρωπος, και ιδιαίτερα ο άνθρωπος του Χριστού, είναι ένα ζωντανό Ευαγγέλιο του Θεού», έλεγε ο αββάς

Ιουστίνος. Κάθε άνθρωπος επαναλαμβάνει το Ευαγγέλιο του Χριστού και γι' αυτό ο Ευαγγελιστής Ιωάννης είπε ότι «έστι δε και άλλα πολλά όσα εποίησεν ο Ιησούς άτινα, εάν γράφηται καθ' έν, ουδέ αυτόν οίμαι τον κόσμον χωρήσαι τα γραφόμενα βιβλία» (Ιωάν. 21, 25). Δηλαδή ο Χριστός σε κάθε άνθρωπο συνεχίζει να γράφει το Ευαγγέλιό Του.

Αφού τελείωσε την δευτεροβάθμια εκπαίδευση και το ιερατικό σεμινάριο στο Βελιγράδι (1905-1914), ο νεαρός Μπλάγκογιε προσελήφθη ως βοηθός νοσηλευτής στον Σερβικό στρατό στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Μετά από φοβερές μάχες το 1914-1915 και την ήττα του σερβικού στρατού από τις δυνάμεις της συμμαχίας Αυστροουγγαρίας, Γερμανίας και Βουλγαρίας, διασχίζει με τον συντετριμμένο εναπομείναντα σερβικό στρατό τα απόκρημνα βουνά μεταξύ Σερβίας και Αλβανίας, και φθάνει στο Σκούταρι, όπου λαμβάνει την μοναχική κουρά, την ημέρα της εορτής του Μεγάλου Βασιλείου (1η Ιανουαρίου 1916), με τις ευλογίες του Μητροπολίτου Δημητρίου της Σερβίας, ο οποίος είχε επίσης υποχωρήσει μαζί με τον βασιλέα Πέτρο Α΄ Καραγεώργεβιτς και την κυβέρνηση. Λαμβάνει το όνομα του αγίου Ιουστίνου, μάρτυρος και φιλοσόφου, δείχνοντας με αυτό την δίψα του για φιλοσοφία και μαρτύριο. Από το νησί της Κέρκυρας, όπου φιλοξενήθηκαν όλοι οι πρόσφυγες Σέρβοι, αποστέλλεται με μια ομάδα νέων Σέρβων φοιτητών, στην Ευρώπη και την Ρωσία για συνέχιση των σπουδών του.

Αφού πέρασε έξι μήνες στην Πετρούπολη, εν συνεχεία μεταβαίνει στην Οξφόρδη, όπου παραμένει μέχρι το τέλος του 1919 και τελειώνει σπουδές θεολογίας. Μετά την λήξη του πολέμου περατώνει τις σπουδές του στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, όπου λαμβάνει τον τίτλο του Διδάκτορος της Πατρολογίας υποστηρίζοντας την Διδακτορική του διατριβή: «Το πρόβλημα της προσωπικότητας και της γνώσεως κατά τον άγιον Μακάριον τον Αιγύπτιον». (Επανεκδόθηκε πρόσφατα σε απλούστερη γλώσσα μαζί με δύο άλλα παρόμοια κείμενά του με τον κοινό τίτλο «Οδός Θεογνωσίας» εκδ. Γρηγόρη). Κατά την ίδια περίοδο, εκδίδει επίσης το έργο του για τον Ντοστογιέφσκυ: «Η Φιλοσοφία και η Θρησκεία του Ντοστογιέφσκυ» (Βελιγράδι, 1923).

Μετά το πέρας των σπουδών του, ο όσιος Ιουστίνος διδάσκει Καινή Διαθήκη (Εισαγωγή και Ερμηνευτική), Πατρολογία και Δογματική στο ιερατικό σεμινάριο του αγίου Σάββα στο Σρέμσκι, Κάρλοβιτς, Πριζρένη και Μοναστήρι μέχρι το 1934. Κατά τα έτη 1931-1932, εργάζεται ως ιεραπόστολος στην Σλοβακία για την επιστροφή στην Ορθοδοξία των Σλοβάκων, που τους είχε πριν επιβληθεί η Ουνία. Το 1932 δημοσιεύει στην σερβική τον πρώτο τόμο της Δογματικής του. Το 1935 εκδίδεται ο δεύτερος τόμος της Δογματικής του και εκλέγεται καθηγητής της Δογματικής στην Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου του Βελιγραδίου, όπου και

παραμένει μέχρι τον πόλεμο και την γερμανική κατοχή το 1941.

Οι διώξεις του από το κομμουνιστικό καθεστώς

Κατά την διάρκεια του πολέμου, συμμετέχει στο μαρτύριο του Σερβικού λαού και της Εκκλησίας του. Προς το τέλος του πολέμου διώκεται από τους κομμουνιστές, και καταφεύγει σε πτωχά, απόμακρα μοναστήρια, όπου καταφέρνει να συνεχίσει την αρξαμένη ήδη μετάφραση πατερικών και αγιολογικών κειμένων (Μέγα Συναξαριστή) και να συντάξει τα σχόλιά του στα Ευαγγέλια και τις επιστολές του Παύλου, τα οποία συνεχώς συμπλήρωνε και μετά τον πόλεμο και τα οποία εκδόθηκαν μεταξύ των ετών 1970-1978, σε πολλούς τόμους. Τελικά, με την επικράτηση στην εξουσία του κομμουνιστικού καθεστώτος στην Γιουγκοσλαβία το 1945, συλλαμβάνεται και φυλακίζεται, και παρ' ολίγο να τουφεκισθεί ως «εχθρός του λαού» από το ολοκληρωτικό καθεστώς του Ιωσήφ Μπρόζ Τίτο και της απάνθρωπης ιδεολογίας του άθεου μαρξισμού, που κατέρρευσε τόσο τραγικά, βυθίζοντας εκ νέου τον σερβικό λαό και την ζωντανή Εκκλησία του σε μία άβυσσο δοκιμασιών. Στερημένος όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, πολιτικών και θρησκευτικών, ο όσιος Ιουστίνος ζούσε υπό επιτήρηση σ' ένα μικρό γυναικείο μοναστήρι, στο Τσέλιε, κοντά στην πόλη Βάλιεβο της Σερβίας, μέχρι το τέλος της επίγειας ζωής του, το 1979. Κάθε μέρα τελούσε την Θεία Λειτουργία, και υπήρξε ο πνευματικός πατέρας των μοναζουσών, των ευλαβών πιστών και πολλών νέων φοιτητών, παραμένοντας ταυτόχρονα η «κεκρυμμένη συνείδησις της Σερβικής Εκκλησίας, αλλά και της μαρτυρικής Ορθοδοξίας εν γένει», όπως ελέχθη σχετικά από τον καθηγητή Πανεπιστημίου και Ακαδημαϊκό της Ακαδημίας Αθηνών, Ιωάννη Καρμίρη.

Στο μοναστήρι Τσέλιε, ο όσιος Ιουστίνος συνέχισε εκ νέου το δημιουργικό του έργο σ' όλους τους τομείς της Θεολογίας: Ερμηνευτική, Πατρολογία, Λειτουργική, Ασκητική και Δογματική. Συνένωσε στον ίδιο του τον εαυτό, σ' ένα βαθμό ο οποίος είναι σπάνιος στην εποχή μας, την καθολικότητα του ασκητικού βίου, της λειτουργικής ζωής και πράξεως και την ανανέωση της πατερικής παραδόσεως και θεολογίας. Λόγω των πνευματικών και θεολογικών διαστάσεων των έργων του, θεωρήθηκε ομόφωνα, ακόμη και κατά την διάρκεια της επί γής ζωής του, ως ο νέος πατήρ της Ορθόδοξου Εκκλησίας του Χριστού. Παράλληλα κήρυξε άφοβα στον λαό το Ευαγγέλιο του Θεανθρώπου Χριστού, το Ευαγγέλιο της σωτηρίας του ανθρώπου και του κόσμου. Έβγαινε, όταν μπορούσε, από τα τείχη του μοναστηριού για να πάει στις ενορίες και στις επισκοπές της Σερβίας, αλλά υπέστη για τον λόγο αυτό πολλές δοκιμασίες, διωγμούς, συλλήψεις, ανακρίσεις από την κομμουνιστική ηγεσία. Ο κλήρος και ο λαός τον αγαπούσε, τον σεβόταν και τον άκουγε με μεγάλη προθυμία.

Εννοείται ότι δεν του δόθηκε εκ νέου η δυνατότητα να διδάξει στο Πανεπιστήμιο, αλλά εδέχετο κρυφά πολλούς καθηγητές και φοιτητές του Πανεπιστημίου, και όχι μόνο θεολόγους, οι οποίοι ζητούσαν συνομιλίες και συμβουλές. Πολλοί από τους νέους απευθύνονταν σ' αυτόν, γιατί ενδιαφερόταν για τα προσωπικά τους θέματα και για τα ζωτικά προβλήματα της σύγχρονης εποχής. Για τον λόγο αυτό είχε πολλούς μαθητές. Ο αββάς Ιουστίνος είχε επίσης πολλούς φίλους στην Ευρώπη και την Αμερική, οι οποίοι του προμήθευαν μυστικά πολλές πρόσφατες και σημαντικές εκδόσεις θεολογικών και φιλοσοφικών έργων. Δεν παρέμεινε αδιάφορος στα προβλήματα του σύγχρονου οικουμενισμού, και το ενδιαφέρον του αυτό αποδεικνύεται με το έργο του «Η Ορθόδοξος Εκκλησία και ο οικουμενισμός (στα σερβικά, ρωσικά και ελληνικά, Θεσσαλονίκη 1974). Βεβαίως με πολλή προσοχή παρακολουθούσε την ζωή και συνεργασία των Ορθόδοξων εκκλησιών. Είναι γνωστό ότι έγραψε κριτικές παρατηρήσεις του στο θέμα και την θεματολογία της προετοιμαζόμενης αγίας και μεγάλης Συνόδου της Ορθοδοξίας.

Προ της τελευταίας του, ολοκλήρωσε τον τρίτο τόμο της Δογματικής (εξεδόθη στα σερβικά στο Βελιγράδι το 1978), και συμπλήρωσε την Ερμηνεία του κατά Ιωάννην Ευαγγελίου. Το έργο του αββά Ιουστίνου περιλαμβάνει στο σύνολό του περίπου 40 τόμους, εκ των οποίων οι 30 έχουν ήδη εκδοθεί μέχρι σήμερα στα σερβικά. (Μεταξύ αυτών, τρεις έχουν εκδοθεί στα ελληνικά, δύο στα γαλλικά και ένας στα αγγλικά). Σε χειρόγραφο και σε μαγνητοσκοπημένες ταινίες, παραμένουν ακόμη περίπου δέκα τόμοι, εκ των οποίων τρεις τόμοι με τις ομιλίες του έχουν εκδοθεί στα σερβικά. Πρόκειται για μια σειρά ομιλιών στα Ευαγγέλια, στις Κυριακές του έτους, στην Μ. Τεσσαρακοστή, την Μ. Εβδομάδα, το Πάσχα, την Πεντηκοστή και

τις κινητές εορτές.

Ο όσιος Ιουστίνος κοιμήθηκε εν ειρήνη ακριβώς την ημέρα των γενεθλίων του στα 85 του χρόνια, ημέρα του Ευαγγελισμού, την ίδια μέρα που ήλθε σ' αυτό τον κόσμο, γράφοντας έτσι και με την γέννηση και με τον θάνατό του το Ευαγγέλιο, το καλό και χαρμόσυνο μήνυμα της ζωής και σωτηρίας. Κηδεύτηκε από ένα σημαντικό αριθμό επισκόπων και κληρικών και πλήθος ορθοδόξου λαού, ανθρώπους που προσήλθαν απ' όλα τα έθνη, Σέρβους, Έλληνες, Ρώσους και Γάλλους, γιατί πολλοί μεταξύ αυτών, και ιδιαίτερα οι μοναχοί του Αγίου Όρους, τον θεωρούσαν άγιο. Μέχρι σήμερα έχουν ήδη ζωγραφισθεί αρκετές εικόνες του που υπάρχουν στην Σερβία, την Ελλάδα, την Αμερική και την Γαλλία, και μοναχοί του Αγίου Όρους έχουν συγγράψει τροπάρια και κοντάκια της Ακολουθίας του. Ο τάφος του, στο μοναστήρι Τσέλιε, έγινε τόπος προσκυνήματος για πολλούς ευλαβείς Ορθοδόξους, οι οποίοι έρχονται απ' όλες τις Βαλκανικές χώρες και την Ευρώπη. Ήδη έχουν συμβεί αρκετά θαύματα και θεραπείες με τις προσευχές του. Ελπίζουμε ότι σύντομα θα ενταχθεί στον Συναξαριστή των αγίων της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Σερβίας.